

**ХМЕЛЬНИЦЬКА МІСЬКА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА НАУКИ**

вул. Грушевського, 53, м. Хмельницький, Хмельницька область, 29000
тел. приймальня (0382)79-47-26 e-mail: khmuosvita@ic.km.ua код ЄДРПОУ 02146920

**Інформація
про хід виконання Програми розвитку та функціонування української мови
на 2016-2020 роки за I-е півріччя 2018 року**

1.1. Повідомляємо, що у місті Хмельницькому рішенням № 23 шостої сесії Хмельницької міської ради від 18.05.2016 року була затверджена «Програма розвитку і функціонування української мови на 2016-2020 роки у місті Хмельницькому». Програма розроблена на виконання вимог ст. 10 Конституції України, Закону України «Про засади державної мовної політики», Декларації про державний суверенітет України, Європейської Культурної Конвенції.

1.2. Відповідно до реалізації заходів щодо моніторингу розвитку і функціонування української мови виконавчими органами Хмельницької міської ради забезпечується дотримання мовного законодавства при веденні ділової документації.

1.3. 10 квітня 2018 року управлінням організаційно-інформаційної роботи та контролю і вчителями української мови та літератури закладів освіти міста Замрій Г.В. (навчально-виховний комплекс № 9 м. Хмельницького), Кальмучиною В.В. (навчально-виховне об'єднання № 5 міста Хмельницького імені Сергія Єфремова), Шпилюк А.М. (Хмельницький лицей № 17) проведено семінар-практикум з ділової української мови для керівників виконавчих органів міської ради та підприємств комунальної форми власності. Охоплено 182 працівника. Слухачі семінару поновили знання про особливості ділового мовлення, загальні вимоги до писемного ділового мовлення, фразеологію офіційного ділового стилю, фонетику і графіку ділового тексту, удосконалили вміння вибору граматичної форми слова при складанні документа, закріпили навички граматичного письма.

1.4. Департаментом освіти та науки Хмельницької міської ради забезпечується систематичний контроль за дотриманням мовного режиму в освітньому процесі, підвищенням мовної культури учнів, їх батьків, педагогів.

У закладах освіти міста вивчається і всебічно аналізується стан дотримання мовного законодавства всіма учасниками освітнього процесу, забезпечується дотримання ведення документації, оформлення наочності, організація та проведення масових заходів, урочистостей. У школах обладнано куточки державної символіки, успішно ведеться роз'яснення учням ідейної суті державних символів і правил їх використання, традицій, виховується позитивне ставлення до державних символів України, формуються почуття поваги до них, стійкі навички свідомого дотримання почесностей та правил поведінки щодо державних символів у повсякденному житті, під час урочистих заходів.

Проведено заходи щодо дотримання законодавства про заборону пропаганди комуністичного й націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки.

1.5. Департамент архітектури, містобудування та земельних ресурсів здійснює заходи щодо забезпечення контролю за розташуванням зовнішньої реклами, використанням іншомовних рекламних вивісок. У тому числі впродовж звітнього періоду розміщено постери з соціальною рекламою: у 2016 році – на 4-х рекламних засобах типу «біг-борд» та 20-ти рекламних засобах типу «сіті-лайт»; у 2017 році – на 4-х рекламних засобах типу «біг-борд» та 20-ти рекламних засобах типу «сіті-лайт»; у I півріччі 2018 року – на 2-х рекламних засобах типу «біг-борд» та 10-ти рекламних засобах типу «сіті-лайт».

1.6. Департамент архітектури, містобудування та земельних ресурсів постійно рекомендує власникам рекламних щитів дотримуватись вимог мовного законодавства.

1.7. Управління торгівлі повідомляє, що в своїй діяльності суб'єкти господарювання у місті Хмельницькому керуються ст. 18 Закону України «Про засади державної мовної політики», де зазначено, що в економічній і соціальній діяльності об'єднань громадян, приватних підприємств, установ та організацій, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності та фізичних осіб вільно використовуються державна мова, регіональні мови або мови меншин, інші мови. В економічній і соціальній діяльності державних підприємств, установ та організацій основною мовою є державна мова.

Згідно зі ст. 26 вказаного Закону рекламні оголошення, повідомлення та інші форми аудіо- і візуальної рекламної продукції виконуються державною мовою або іншою мовою на вибір рекламодавця.

Відповідно до пункту 12 Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затверджених Кабінетом Міністрів України від 15 червня 2006 року № 833, на фасаді торговельного об'єкта розміщується вивіска із зазначенням найменування суб'єкта господарювання. Усі відомості оформляються відповідно до законодавства про мови.

Під час обстежень з детінізації представником управління торгівлі проводиться роз'яснювальна робота. Прийнято участь у 39-ти рейдах-обстеженнях.

Законом України від 07.12.2017 року № 2246-VIII «Про Державний бюджет України на 2018 рік» до 31 грудня 2018 року продовжено мораторій на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Тому перевірки на об'єктах торгівлі не здійснювались. Проте під час обстежень проводиться роз'яснювальна робота серед підприємців. Так, за I півріччя 2018 року складено 41 протокол про порушення статті 155 КУпАП за відсутність куточка споживача на об'єкті.

1.8. Управлінням транспорту та зв'язку Хмельницької міської ради доведено всім перевізникам, які виконують пасажирські перевезення громадським транспортом у місті Хмельницькому, про заборону спотворення української мови в зовнішній рекламі на автомобільному транспорті загального користування.

1.9. Управлінням молоді та спорту Хмельницької міської ради повідомляє, що культурно-масові, туристичні, спортивно-масові й молодіжні заходи ведуться виключно українською мовою із використанням переважною більшістю україномовних фонограм. Під час проведення управлінням культури і туризму культурно-мистецьких заходів використовується виключно українська мова.

1.10. У рамках Програми Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» розміщено соціальні реклами «Говори українською» на рекламних носіях:

- 2016 рік: «Чим більше неукраїнської мови, тим менше України» (Анатолій Погрібний, письменник); «Українська мова – твого життя основа» (народна мудрість);

- 2017 рік: «... от Бога і голос той, і ті слова ідуть між люди» (Тарас Шевченко); «Людина без рідної мови – людина без душі» (Іван Огієнко);

- 2018 рік: «Мова – це доля нашого народу» (Олесь Гончар); «О, мово вкраїнська... Хто любить її, той любить мою Україну» (Володимир Сосюра).

Реклама розміщується на 20-ти малих і 4-х великих рекламних носіях.

Фірмам-виготовлювачам реклами сплачено з міського бюджету 5 (п'ять) тисяч гривень, як і передбачено Програмою.

На виконання Програми Департаментом освіти та науки Хмельницької міської ради, Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» проведено ряд заходів, які забезпечують доступ учнівської та студентської молоді до якісної освіти.

2.1. Обдаровані діти закладів загальної середньої освіти міста залучаються до участі у Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України, проводиться дослідницько-пошукова робота з питань відродження та

утвердження української національної культури, історичних традицій і обрядів українського народу.

Науково-методичним центром та керівниками закладів освіти проводиться системна робота з керівниками учнівських науково-дослідницьких робіт і юними дослідниками з підготовки й успішної участі в усіх етапах конкурсу МАН.

19, 21 травня 2018 року науково-методичним центром Департаменту освіти та науки Хмельницької міської ради проведено міську наукову конференцію. Її учасниками стали 197 учнів 1-11 класів закладів освіти міста. Упродовж двох днів роботи конференції юних дослідників підтримували досвідчені професіонали, наукові експерти.

За результатами участі учнів у конкурсі МАН команда міста Хмельницького займає перше місце серед обласних команд. Досить успішними є результати в наукових відділеннях мовознавства, літературознавства, фольклористики та мистецтвознавства.

Так, за період реалізації Програми (2016-2017 та 2017-2018 навчальні роки) у І (міському) етапі конкурсу взяли участь 147 юних дослідників, з них переможцями став 81 учень, що становить 55,1%. У ІІ (обласному) етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт взяли участь 9 учнів, переможцями стали 6 учнів (67,0%): Студенець М. Р., учениця 10 класу навчально-виховного комплексу № 7 м. Хмельницького – І місце у секції «Українська література» (2017 р.); Мисан А. В., учениця гімназії № 2 м. Хмельницького – І місце у секції «Мистецтвознавство» (2017 р.); Кашпуренко І. О., учениця Хмельницького навчально-виховного об'єднання № 5 ім. Сергія Єфремова – ІІ місце у секції «Українська мова» (2017 р.); Попіль Д. С., учениця Хмельницької гімназії № 1 імені Володимира Красицького – І місце у секції «Українська література» (2018 р.); Бондар В. С., учениця Хмельницької гімназії № 1 імені Володимира Красицького – І місце у секції «Мистецтвознавство» (2018 р.); Шевчук В. Ю., учениця технологічного багатoproфільного ліцею з загальноосвітніми класами м. Хмельницького імені Артема Мазура – ІІІ місце у секції «Фольклористика» (2018 р.). У ІІІ етапі конкурсу за два останні роки у вище названих наукових відділеннях призові місця здобули два учні: Студенець Марина, учениця 10 класу навчально-виховного комплексу № 7 м. Хмельницького – ІІІ місце у секції «Українська література», керівник Собко О.П. (2017 р.) та Попіль Дар'я, учениця 11 класу Хмельницької гімназії № 1 імені Володимира Красицького – ІІ місце у секції «Українська література», керівник Софійчук Г. К. (2018 р.).

2.2. У березні-квітні 2018 року відбувся ІІ міський конкурс читців-декламаторів «Слово Нації». У конкурсі взяли участь 66 учасників з усіх закладів загальної середньої освіти і Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва. Гала-концерт та нагородження переможців першого міського конкурсу читців-декламаторів «Слово нації» відбулися у Палаці творчості дітей та юнацтва. Юні поети й декламатори змагалися у двох номінаціях: «Читці» (виконання українських, зокрема подільських поетів) та «Авторська поезія». Кращих читців віршів рідного краю визначило компетентне журі, яке очолила Тетяна Бондарчук, голова Хмельницького обласного осередку об'єднання українок «Яворина», дружина Героя України, Героя Небесної Сотні Сергія Бондарчука, та керуючий справами виконавчого комітету міської ради, співголова конкурсу Юлія Сабій, відомі поети Хмельниччини Оксана Радущинська і Володимир Олійник. Переможці відзначені грамотами Хмельницької міської ради та отримали чудовий приз – екскурсію до Верховної Ради України. Серед переможців конкурсу учні ЗОШ № 14, ТБЛ, НВК № 2, НВО № 5, ЗОШ № 4, ЗОШ № 18, гімназії № 1, гімназії № 2, СЗОШ № 8, вихованці гуртка культури мови та спілкування «Дивограй» і гуртка театрального мистецтва «Stars» Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва тощо. Готується до друку І випуск альманаху «Слово Нації».

Учасниками інтелектуальних конкурсів, які сприяють різнобічному розвитку української мови, є не лише учні, а й учителі. Так, вагоме місце в професійній діяльності вчителів займає участь у Всеукраїнському конкурсі «Учитель року». У 2018 році у І (міському) турі в номінації «Українська мова та література» перемогу здобула Івасюк Т.М., учитель української мови та літератури гімназії № 2 м. Хмельницького, яка зайняла І місце, та Олійник Л. В., учитель української мови та літератури ЗОШ № 21, ІІ місце. У ІІ (обласному) турі Івасюк Т. М. виборола ІІ місце.

Щороку вчителі української мови та літератури беруть активну участь в міському та обласному етапах виставки-конкурсу педагогічних ідей «Освіта Хмельниччини на шляхах реформування». У лютому 2018 році проведено міський етап виставки-конкурсу. Представлено 18 робіт з НВО № 5, НВК № 7, НВК № 9, НВК № 10, ТБЛ, колегіуму, школи-інтернату № 2: методичні й навчально-методичні посібники, робочий зошит, зошит-практикум. Цьогоріч учителі ділилися досвідом роботи з питань: «Інтегрування сучасних технологій навчання на уроках української словесності як засіб креативного розвитку учнів Нової школи України», «Літературне Поділля: авторська програма курсу за вибором для 8-9 класів з поглибленим вивченням української мови та літератури загальноосвітніх шкіл», «Використання технології «сторітеллінг» на уроках української мови та літератури», «Конструювання компетентісно-діяльнісного уроку української мови у світлі Нової української школи», «Синтаксис сучасної української мови. Просте речення», «Впровадження технологій критичного мислення на уроках української мови та літератури», «Збірник диктантів з української мови на народознавчій основі для 5-9 класів» тощо.

2.3. У рамках виконання Програми у 2018 році фонди шкільних бібліотек поповнено романом у трьох томах Петра Воробєя «Заграва» (освоєно 9,9 тис. грн).

2.4. Планується проведення науково-практичної конференції «Мова – культура – духовність».

2.5. Система методичної роботи з учителями української мови та літератури закладів загальної середньої освіти міста, організована методистами науково-методичного центру Департаменту освіти та науки, сприяє підвищенню якості викладання української мови. Успішно діє методичне об'єднання, в рамках якого в 2017/2018 роках проведено спільний захід із Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» та учителів української мови «Любіть Україну. Невідомий Сосюра» (До 120-річчя від дня народження Володимира Сосюри); загальноміський тематичний захід до 100-річчя Крутянського бою; тематичний захід «О, слово рідне, хто без тебе я...» тощо.

З метою реалізації Програми проведено три тренінги «Використання хмарних технологій на уроках української мови та літератури» (Кракович Н. В. – НВК № 10) та одне спільне заняття з учителями зарубіжної літератури. На заняттях учителі набували практичних навичок роботи з використання хмарних сервісів на уроках української мови та літератури, вчилися розробляти методичний посібник «Використання хмарних технологій на уроках української мови та літератури», опанували сервіси Office 365.

2.6. Школярі міста беруть активну участь у I-IV етапах Всеукраїнської олімпіади з української мови та літератури.

За результатами III (обласного) етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад у 2018 році команда міста Хмельницького має найвищий рейтинг.

Найбільш масовою є олімпіада I (міського) етапу: у 2017/2018 навчальному році – 153 учасники, з них 41 переможець. У II (обласному) етапі: у 2018 році учасниками були 5 учнів і всі вони посіли призові місця. Високою результативністю на цьому етапі відзначилися Янчук Д.Д., учениця 8 класу Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 24, I місце; Савчук В. О., учениця 9 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка, II місце; III місце – Шейгец К.В., учениця 10 класу Хмельницької спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 з поглибленим вивченням німецької мови з 1-го класу; Швець А.М., учениця 10 класу гімназії № 2 м. Хмельницького; Савіцька Е.М., учениця 11 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка.

У 2018 році Янчук Дарина Дмитрівна, учениця 8 класу Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 24, посіла II місце на IV етапі Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови.

Щорічно в березні проводиться конкурс читців «Живи, Кобзарю, в пам'яті людській», у якому беруть участь учні закладів загальної середньої освіти міста.

Так, у березні 2018 року в конкурсі взяли участь 32 учні з 30-ти шкіл. Виконавську майстерність, мову та сценічну культуру найкраще проявили 10 учнів: I місце – Чукань Ярослава (СЗОШ № 19), Бохонська Лілія та Холодюк Андріана (ЗОШ № 21); II місце – Колісник Віталіна (НВО № 5), Матюшко Максим (СЗОШ № 8), Мазур Сніжана (ЗОШ №

25); III місце – Шевчук Вероніка (гімназія № 2), Дацюк Анна (ЗОШ № 13), Корнійчук Ілля (НВО № 28), Садомська Віталіна (НВК № 31).

Спеціальний приз – участь у програмі «Оберіг» Українського радіо «Поділля-Центр» вибороли Ратнікова Діана (ЗОШ № 22); Андрейко Орест (гімназія № 1).

2.7. Щорічна участь школярів у Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика – це можливість долучитися до утвердження державного статусу української мови, піднесення її престижу серед учнівської і студентської молоді, забезпечення всебічного функціонування і розвитку української мови, виховання поваги до культури й традицій українського народу, виявити знання мовних тонкощів, філологічні здібності, продемонструвати творчий підхід до розв'язання мовних проблем. Конкурс стартує у День української писемності та мови (9 листопада), проводиться для учнів 3 – 11 класів у чотири етапи. Наймасовіші з них – це I (шкільний) та II (міський) етапи. II етап конкурсу традиційно проходить на базі навчально-виховного об'єднання № 5 імені Сергія Єфремова та Хмельницької середньої загальноосвітньої школи № 18 I-III ступенів ім.В.Чорновола.

У 2017/2018 навчальному році в II етапі XVIII Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика взяли участь 289 учнів із 32 закладів загальної середньої освіти міста. Переможцями конкурсу стали 95 учнів, з яких I місце посіли 9 учнів, II – 25 учнів, III – 61 учень. 7 учнів стали переможцями III (обласного) етапу: I місце – Туржанська Д. В., учениця 3 класу Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 12 (учитель Сонник І. М.); Янчук Д. Д., учениця 8 класу Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 24 (учитель Федорова Н. Д.); Савчук В. О., учениця 9 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка (учитель Глега Л. М.); II місце – Бондар А. Д., учениця 5 класу Хмельницької спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 (учитель Флінта К. В.); Федорович М. С., учениця 6 класу Хмельницького ліцею № 17 (учитель Сестрова О. В.); Матковська С. О., учениця 7 класу технологічного багатoproфільного ліцею з загальноосвітніми класами м. Хмельницького імені Артема Мазура (учитель Сивак Л. А.); Шейгець К. В., учениця 10 класу Хмельницької спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6 з поглибленим вивченням німецької мови з 1-го класу (Кульбаба О. І.).

На IV (підсумковому) етапі конкурсу Туржанська Дарина Віталіївна, учениця 3 класу Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 12, зайняла III місце (учитель Сонник І.М.).

2.8. Школярі міста беруть участь у I-IV етапах Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

У 2017/2018 навчальному році у II етапі конкурсу взяли участь 204 учні з 32 закладів загальної середньої освіти. Переможцями стали 58 учнів, із яких I місце посіли 7 учнів, II – 17 учнів, III – 34 учні.

6 учнів вибороли призові місця на III етапі конкурсу: I місце – Столярчук Ю.О., учениця 5 класу гімназії № 2 м. Хмельницького (учитель Коцюба О.В.); Миколук А.В., учень 6 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка (учитель Глега Л.М.); Янчук Д.Д., учениця 8 класу Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 24 (учитель Федорова Н.Д.); III місце – Чуйкова А.В., учениця 7 класу спеціалізованої школи I-III ступенів № 8 м. Хмельницького (учитель Вознюк Т. М.); Савчук В.О., учениця 9 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка (учитель Глега Л.М.); Гошовська К.І., учениця 10 класу спеціалізованої загально-освітньої школи I-III ступенів № 27 імені Дмитра Іваха м. Хмельницького (учитель Павлунік Г.П.).

Три перемоги здобули учні на IV етапі: II місце – Миколук Арман Васильович, учень 6 класу Хмельницького колегіуму імені Володимира Козубняка (учитель Глега Л.М.); III місце – Столярчук Юлія Олександрівна, учениця 5 класу гімназії № 2 м.Хмельницького (учитель Коцюба О. В.) та Янчук Дарина Дмитрівна, учениця 8 класу Хмельницької середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 24 (учитель Федорова Н. Д.).

2.9. Департаментом освіти та науки Хмельницької міської ради, Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» щороку проводяться заходи, приурочені річниці від дня народження Т.Г. Шевченка та вшануванню пам'яті Великого Кобзаря. Уже стало традицією проводити Шевченківський урок, який у 2018 році

мав назву «Останній шлях Кобзаря» з нагоди 157-ої річниці перепоховання Тараса Шевченка на Чернечій горі. Багато учасників об'єднали конкурси читців «Свою Україну любіть!» – патріотичні мотиви у творчості Кобзаря (за участю генерала поліції Миколи Семенишина) і «Живи, Кобзарю, в пам'яті людській. Поети світу про Тараса Шевченка».

У закладах освіти міста щорічно проводяться Тижні української мови, приурочені Дню української писемності та мови (9 листопада), української літератури (березень, Шевченківські дні), заходи до Міжнародного Дня рідної мови (21 лютого).

До Дня української писемності та мови в усіх закладах освіти міста проведені заходи, серед них: конкурс читців «Рідна мова – диво калинове», конкурс на найкращий літературний твір «Як парость виноградної лози, плекайте мову», конкурс учнівських газет «Рідну мову збережемо в серці», конкурс-вікторина «Мовний етикет», мовознавчі турніри «Рідну мову знай, вивчай», учнівські конференції на тему «Є мова – є народ, немає народу – немає мови», квести «На сторожі слова» та багато інших.

У закладах освіти міста проведені урочисті вечори, науково-практичні конференції, читацькі конференції та літературні читання, присвячені ювілейним датам.

Щорічно протягом вересня-жовтня заклади освіти міста організують постійно діючі тематичні виставки літератури в шкільних бібліотеках на теми: «Українська мова: історія та сучасність», «Мова – душа народу», «Мова і нація».

У 2018 році в світлиці Народного Дому «Просвіти» проведено круглий стіл на тему «Богдан Хмельницький. Павло Скоропадський. Два гетьмани – одна Україна» (до 100-річчя Української національної революції), інтелектуальну гру «Кришталь моєї мови дорогої».

У січні 2018 року спільно з Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» на базі НВО № 5 і Палацу творчості дітей та юнацтва проведено літературно-музичну композицію «Віддали герої життя за нашу свободу».

24 січня 2018 року з нагоди 80-ї річниці від дня народження Василя Стуса у Хмельницькому колегіумі імені Володимира Козубняка відбувся вечір-спогад «Народе мій, до тебе я ще верну...» (учителі Л. Романюк та О. Приймак, учні 11-х класів та подільський бард Леонід Мазур, який виконував твори на слова Василя Стуса).

16 учнів закладів освіти міста взяли участь в обласному літературному конкурсі, присвяченому 80-річчю від дня народження українського поета Василя Семеновича Стуса. Перемогу здобули: II місце – Бурдельний Р.Ю., учень 9 класу Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 15 імені О. Співачука; Студенець М.Р., учениця 11 класу Хмельницького навчально-виховного комплексу № 7; III місце – Воронецький І.С., учень 11 класу Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи № 19 I-III ступенів імені академіка Михайла Павловського; Лиса К.С., учениця 10 класу Хмельницького навчально-виховного комплексу № 2; Муравель Х.І., учениця 10 класу Хмельницької спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 15 імені О. Співачука; Назарець А.М., учениця 10 класу Хмельницького навчально-виховного комплексу № 4; Прядка А.Є., учениця 9 класу Хмельницької спеціалізованої середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1.

2.10. Постійно надається консультативна допомога представникам національних меншин, які мають намір порушити клопотання про набуття громадянства України. За час дії Програми 20 представників національних меншин отримали довідки від Департаменту освіти та науки Хмельницької міської ради про розуміння української мови.

2.11. З метою популяризації української культури змістовна робота проводиться Хмельницьким палацом творчості дітей та юнацтва. Так, у 2018 році відбулися зустріч із творчими дитячими колективами Рівненського палацу дітей та молоді та Маріупольського палацу культури; обласний фестиваль читців, присвячений Шевченківським дням «Живи, Кобзарю, в пам'яті людській!» закладів загальної середньої та позашкільної освіти; концерт-вистава «Вінок Кобзареві» для учнів закладів освіти міста та області до дня народження Т. Шевченка.

Хмельницьким палацом творчості дітей та юнацтва проведено Всеукраїнський дитячо-юнацький фестиваль-конкурс юних вокалістів «Пісня над Бугом», який об'єднав творчі колективи з різних куточків України.

У квітні 2018 року 80 вчителів української мови та літератури взяли участь у творчій зустрічі з автором підручників і посібників Олександром Авраменком та представництвом видавництва «Грамота».

У червні 2018 року відбувся міський форум «За українську мову». У якості основних спікерів на форумі були: мовознавець та політична діячка Ірина Фаріон, директор інституту української мови НАН України Павло Гриценко, письменниця та громадська діячка Лариса Ніцой, директор центру «Українські студії стратегічних досліджень» Юрій Сиротюк. Захід став першим регіональним форумом у Хмельницькому. За підсумками форуму було ухвалено резолюцію до керівництва держави з вимогами створення належних законодавчих умов для функціонування та розвитку державної української мови. Учасниками форуму були представники органів місцевого самоврядування, громадських організацій, громадяни міста.

2.12. З вересня 2017 року Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта» реалізовується проект на ТРК «Місто» на тему «Українська мова – твого життя основа».

Виконавці Програми розвитку і функціонування української мови на 2016-2020 роки у місті Хмельницькому спрямовують свої зусилля на формування домінантного україномовного цілісного національного інформаційно-культурного простору.

3.1. Управлінням транспорту та зв'язку Хмельницької міської ради доведено до відома всіх перевізників, які виконують пасажирські перевезення громадським транспортом у місті Хмельницькому, про забезпечення пріоритетності звучання україномовних ефірів та українського музичного продукту у громадському транспорті.

3.2. На ТРК «Місто» запроваджено цикл тематичних програм «Мово рідна, слово рідне». Автор і ведуча голова Хмельницької міської «Просвіти» Зоя Діденко. Періодичність виходу в ефір двічі на місяць.

3.3. Редакція газети «Проскурів» чітко дотримується Закону України «Про засади державної мовної політики». Зокрема за статтею 6 цього Закону державною мовою України є українська мова. У газеті всі матеріали друкуються державною мовою згідно зі словниками української мови та українського правопису.

Газета широко пропагує українську мову серед своїх читачів. Аналізуючи публікації на тему «Українське слово» за перше півріччя 2018 року, редакційний колектив і журналісти не обмежилися однією рубрикою, у газеті ця тема висвітлена комплексно.

Газета «Проскурів» тісно співпрацює з Хмельницьким міським Товариством української мови імені Тараса Шевченка «Просвіта», висвітлюючи різні заходи в Народному Домі, вихід у світ нових видань, які пропагують українську мову, твори Тараса Шевченка, інших видатних поборників слова, зокрема й діаспори.

Під рубриками «Тема», «Погляд», «Урок історії» у газеті друкувалися глибокі аналітичні матеріали про роль української мови в суспільстві, її утвердження тощо. Зокрема, «Російська мова – знаряддя агресії» (№ 22; 2018). Загалом у 2018 році вийшло 8 публікацій.

У місті відбувалися різноманітні заходи зазначеної тематики. Відтак газета їх всебічно висвітлювала. Зокрема, щорічний Міжнародний конкурс з української мови ім.Петра Яцика, міські конкурси «Україна починається з тебе», «Мова – душа народу», «Суперчитач», «Поетичний вернісаж», конкурс читців «Слово нації», фестивалі «Віршень», «Імпреза по-самчиківськи» та інші. У 2018 році під рубриками «Це – у нас», «Відлуння» висвітлено 9 подій.

Друкувалися твори відомих подільських письменників і поетів Броніслава Грищука, Миколи Клеца, Павла Гірника, Ростислава Балеми, Володимира Олійника, Петра Карася, Василя Кравчука, Миколи Коломійця, Анатолія Ненцінського, Оксани Радущинської та інших.

Під рубрикою «Презентації», «Зустрічі» висвітлювалися заходи, де відомі автори та початківці знайомили школярів, студентів, людей пенсійного віку з власною творчістю, новими збірками, новелами, повістями тощо. У 2018 році надруковано 11 матеріалів.

У газеті за можливості виходили матеріали цілими сторінками. Зокрема «Літературна сторінка» виходила у 2018 році на 5-ти сторінках (№№ 2, 5, 10, 12, 17).

Газета співпрацює з колективом обласного літературного музею. Відтак на сторінках газети висвітлювалися заходи, конкурси, світлиці в цьому культурному закладі. У 2018 році

надруковано 2 публікації. Дописувачами матеріалів стали наукові працівники літературного музею Альона Лісничка та Альона Радецька, директор Василь Горбатюк.

У Хмельницьких бібліотеках-філіях міської бібліотечної системи відбувається чимало заходів зазначеної тематики. За можливістю газета висвітлювала події, які бібліотекарі проводили для своїх читачів. У 2018 році надруковано 15 матеріалів. Найактивнішими бібліотеками є №№ 8, 3, 11, 12. Бібліотеки час від часу через газету інформують хмельничан про нові надходження у свої книжкові фонди.

3.4. У місті Хмельницькому функціонує мережа об'єктів роздрібної торгівлі книжковою продукцією та пресою: 13 книжкових магазинів, 35 кіосків, 14 відділів, 1 ятка, 20 поштових відділень, у яких працюють книжкові прилавки.

Наразі торгівля не здійснюється виключно книгами українських видавців, тому що це є комерційний метод, коли задовольняється попит різних запитів споживачів.

На виконання вимог з дерегулювання підприємницької діяльності, керуючись постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2010 року № 340 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 07 грудня 2005 року № 1176 і від 17 травня 2006 року № 685 у місті запроваджено порядок повідомлення державного реєстратора або дозвільного органу про відповідність матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства за декларативним методом. Структурні підрозділи органів місцевого самоврядування, яким є управління торгівлі, не мають впливу на обрання асортименту товару, якщо це є заборонений Законом вид товару (до прикладу, наркотики).

3.5. З метою подолання негативної тенденції впливу російської мови на суспільне життя мешканців міста Хмельницького, збереження автентичності історичного середовища нашого міста, рішення виконавчого комітету міської ради від 25 січня 2018 року № 59 затверджені Правила розміщення вивісок у місті Хмельницькому. У п'ятому розділі зазначених Правил чітко зазначено, що вся інформація на вивісці здійснюється українською мовою, а знаки для товарів та послуг наводяться у вивісках у тому вигляді, в якому їм надана правова охорона в Україні відповідно до законодавства. Ці Правила є обов'язковими до виконання всіма підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності та відомчої належності, а також фізичними особами-підприємцями. Створена робоча група з розгляду та погодження паспортів вивісок, у роботі якої бере участь представник управління торгівлі. У I півріччі 2018 року взято участь у 8 засіданнях робочої групи, розглянуто 129 звернень суб'єктів господарювання.

3.6. Усі проведені заходи висвітлювались у засобах масової інформації та були розміщені на сайтах виконавців Програми.

У рамках Програми здійснюється система заходів щодо популяризації українського національного мистецтва, народних звичаїв та обрядів.

4.1. Щороку музеї при закладах загальної середньої освіти звітують про свою діяльність, методистом науково-методичного центру Департаменту освіти та науки проводяться семінари-практикуми для керівників шкільних музеїв, відкриті заходи на базі шкільних музеїв, організовують взаємовідвідування між музеями, надаються методичні рекомендації щодо діяльності музеїв та впровадження в освітню діяльність закладу музейної педагогіки.

При закладах загальної середньої освіти міста діє 13 музеїв українознавчого, народознавчого, літературного, краєзнавчого, історико-етнографічного, історико-краєзнавчого профілів: «Історії міста та школи», СЗОШ № 1; «Подільська оселя», НВО №5; «Народознавча світлиця» та «Історія Рідного краю», СЗОШ № 7; «Світлиця», НВК №10; «Музей історії гімназії» та «Музей-театр подільських звичаїв та традицій», гімназія №2; «Краєзнавчий музей», СЗОШ № 12; «Історико-краєзнавчий музей», ЗОШ № 13; Літературний музей «Розстріляне відродження» та «Шляхами рідного краю», ЗОШ № 22; Етнографічний музей «Поділля», ЗОШ № 25; «Народознавча Світлиця», СЗОШ № 29.

Так, особливістю «Музею-театру подільських звичаїв та традицій» у гімназії № 2 (завідувач Лакей А.І.) є наявність театралізації, адже не достатньо для сучасного відвідувача просто прослухати лекцію про збережені експонати, важливо побачити, почути й відчутти красу і велич українського духу. І це можливо зробити лише за рахунок проведення у музеї обрядових дій та вистав, тобто оживити й відтворити звичаї і традиції рідного народу. У

2017/2018 навчальному році було 428 відвідувачів, серед них гімназисти, батьки, учні інших шкіл міста, слухачі курсів підвищення кваліфікації, учасники конкурсу «Учитель року», учасники семінарів та гості закладу. Усього було проведено 20 екскурсій, 4 лекції, 8 масових заходів.

На базі музею Лакеєм А.І., вчителем музичного мистецтва, створено фольклорний колектив «Вербиченька», який допомагає відвідувачам музею відчути, побачити й доторкнутись до наших українських звичаїв, традицій та обрядів.

За багато років діяльності у музеї з'явилися власні традиції: у березні й травні на заняттях музею діти навчаються грати народні ігри, водити хороводи, співати веснянки та гаївки. Гуртківці опрацьовують і представляють 5-7 класам такі народні свята, як свято Першого снопа «Обжинки, обжинки», свято Покрови, Андріївські вечорниці. Під час проведення Різдвяних свят гуртківці колядували і щедрували у різних закладах, зокрема у ЗОШ № 30, НВО № 1, НВО № 3, ДНЗ № 53 та Будинку престарілих.

Протягом останніх років фольклорний гурт «Вербиченька» активно бере участь у фестивалях та звітних концертах художньої самодіяльності шкіл міста, займає призові місця. Але найважливіше – несе українську культуру в маленькі серця своїх відвідувачів, береже самобутність українського народу, завжди гостинно зустрічає гостей.

Керівники шкільних музеїв проводять змістовну роботу з музейним активом, екскурсоводами: збір експонатів, наповнення і створення нових експозицій, розробка екскурсій з різних тематик, організація зустрічей тощо. Так, у січні 2018 року учень ЗОШ № 22 брав участь в обласному етапі Всеукраїнського конкурсу екскурсоводів музеїв закладів освіти «Край, в якому я живу».

4.2. Управління культури і туризму всебічно підтримує діяльність дитячих фольклорних колективів та театральних студій: безкоштовне навчання, сприяння участі колективів у конкурсах та фестивалях різних рівнів. При закладах культури міста успішно діє 5 дитячих фольклорних колективів, 4 театральних колективи.

Творчі колективи, талановиті вихованці Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва різнобічно популяризують українську мову засобами сучасного мистецтва через діяльність гуртків, фольклорних колективів, їх участь у творчих конкурсах і фестивалях. У 2016-2017 роках на базі палацу створено гурток культури мови та спілкування «Дивограй», театральний гурток, ансамбль бандуристів.

Гуртківцями проведено родинний конкурс-свято «Моя сімейна традиція» серед учнів навчальних закладів міста.

Вихованці Хмельницького палацу творчості дітей та юнацтва брали участь у Всеукраїнському фестивалі дитячих театральних колективів та майстрів художнього слова «Дивосвіт Мельпомени», м. Херсон, міжнародному фестивалі сучасної хореографії «Фест – 2018»; XVI міжнародному фестивалі-конкурсі дитячо-юнацької журналістики «Прес-Весна на Дніпрових схилах».

Організовано перегляд молодшими вихованцями палацу мультфільмів патріотичної спрямованості «Це – наше і це – твоє!», флешмоб ансамблю танцю «Подільчанин» «Вишивана моя Україна».

Зразковий дитячий фольклорний гурт «Берегиня» Хмельницької дитячої школи мистецтв, керівник У. Сідлецька, у 2018 році брав участь у концерті «Колядують зорі на Різдво», в театралізованому святі «То Коляда – то Дух Землі», спільно з викладачем Лежанською О.В., здійснив запис на радіо ТРК «Поділля-центр» у програмі «Гість на каву», провів ювілейний концерт за захист звання «Зразкового», концерт фольклорних колективів до Дня матері «Колиска роду – українська хата».

Учні театрального відділення Хмельницької дитячої школи мистецтв, викладач Тітов А. Г., у 2018 році брали участь у виставі за п'єсою Віктора Гіна та Валерія Зиміка «А кот!!! Або історії kota Філофія», спільному заході музичного та театрального відділень «Козацькому роду нема переводу», викладачі Кураєва Г.О., Чабан А.Д., Сідлецька У.М., Тітов А.Г.

Високою майстерністю захоплюють глядачів концертні програми талановитих вихованців Хмельницької дитячої школи мистецтв. У 2018 році відбулися парад вертепів «Зійшла зоря над Віфлеємом» (Лежанська О.В.), звітний концерт класів бандури, хорового

співу та захист звання «Зразкового» ансамблю бандуристів «Намистечко» (Ковбасіста М.О., Гладюк Л.М.).

Щороку вдосконалює свою майстерність, збагачується українськими звичаями, традиціями та обрядами творчий фольклорний гурт «Вербиченька» гімназії №2 м.Хмельницького, керівник Лакей А. І., вчитель музичного мистецтва.

4.3. Усі заклади загальної середньої освіти мають кабінети української мови та літератури, але з різною наповнюваністю методичною літературою та усіма засобами, необхідними для проведення уроків.

4.4. З 2016 року викладачами та учнями Хмельницької дитячої школи мистецтв «Райдуга» запроваджено проведення тематичних вечорів українського романсу «І муза в серці править бал» до Міжнародного дня рідної мови, традиційно такі вечори проходили в Миській централізованій бібліотечній системі. Відбулося три вечори до Дня української писемності та мови в ЦБС та один у обласному літературному музеї, на яких були присутні понад 300 глядачів.

4.5. Фестиваль-конкурс української патріотичної пісні та музики «Червона калина» проводиться управлінням культури і туризму один раз на два роки.

4.7. З метою популяризації українського музичного мистецтва академічним муніципальним камерним хором та муніципальним естрадно-духовим оркестром систематично проводяться концертні програми-лекції у закладах загальної середньої освіти. Протягом реалізації Програми проведено 49 концертів-лекцій, на яких були присутні понад 7,5 тис. глядачів.

4.8. Управлінням культури і туризму спільно з дитячою школою образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва щорічно організовується і проводиться міський етап Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості «Об'єднаймо ж, брати мої». У конкурсі приймають участь понад 200 учнів шкіл естетичного виховання та закладів загальної середньої освіти, роботи переможців міського етапу конкурсу подаються на обласний етап Всеукраїнського конкурсу. Учні закладів загальної середньої освіти стали переможцями обласного етапу Всеукраїнського конкурсу учнівської творчості «Об'єднаймо ж, брати мої» у номінації «Література»: II місце – Грабчак Сніжана, учениця 10 класу школи-інтернату № 2 (Манзюк С.А.) та III місце – Бурдельний Роман, учень 9 класу СЗОШ № 15 (Григоровська А.В.).

4.9. У листопаді 2016 року з ініціативи управління культури і туризму, дитячої школи мистецтв проведений перший міський конкурс-виставка творів образотворчого мистецтва «Рідна мова калинова».

Конкурс проводиться до Дня української писемності і мови, Дня працівника культури та майстрів народного мистецтва. У листопаді 2018 року заплановано проведення другого конкурсу «Рідна мова калинова».

4.10. Народний аматорський театр «Дзеркало» міського будинку культури у звітних роках здійснив наступні театральні постановки: поетична вистава «Шляхами міста», присвячена місту Хмельницькому за віршами українських та подільських авторів; ювілейний вечір «Леся Курбас: розстріляний промінь серця», присвячений 130-річчю від дня народження українського режисера, актора та теоретика театру; вечір пам'яті з нагоди відзначення 80-річчя українського поета Василя Стуса спільно з моно-театром «Кут».

У репертуарі театральних сезонів 2016-2018 років моно-театру «Кут»: монодрама за творами репресованих українських поетів «Прокляті роки»; кіно-театральна інсталяція «Птах душі» до 80-ї річниці з Дня народження Героя України поета Василя Стуса; монодрама за п'єсою Броніслава Грищука «Поет і кат»; п'єса Євгена Курмана «Гоголь: реінкарнація»; мономістерія за книгою Лева Силенка «Магія душі»; драма Євгена Курмана «Ін'єкція щастя»; вистава за поезією хмельничанина Йосипа Осецького «Словоспів»; історична драма «Мазепа» за п'єсою Ярослава Мельничука «Не промовчи Шевченка у собі...», вистава В. Смотрителя.

4.11. У лютому-травні 2018 року в кінотеатрі «Планета» тривав кінофестиваль національно-патріотичних фільмів для учнів 9-11 класів закладів загальної середньої освіти міста Хмельницького: «Незламна», режисер Сергій Мокрицький; «Поводир», режисер Олесь Санін; «Залізна сотня» та «Нескорений», режисер Олесь Янчук.

Упродовж I півріччя 2018 року міським комунальним підприємством кінотеатр ім. Т.Г. Шевченка продемонстровано 5 стрічок вітчизняного виробництва.

Важливим напрямком діяльності кінотеатру є проведення ексклюзивних подій. Упродовж I півріччя 2018 року кінотеатром проведено: творчий вечір «Птах душі» до 80-ї річниці з Дня народження поета України В. Стуса; спільно з міським будинком культури – кіно-лекцію «Герої України. Крути»; прем'єрний показ фільму «У нас був шкільний бал»; фестиваль мистецтва кіно для дітей та підлітків «Чілдрен Кінофест – 2018», переможцем якого цьогоріч стала українська стрічка-фентезі «Сторожова застава»;

кінофестиваль українського короткометражного кіно «Відкрита ніч «Дубль – 21».

5.1. Управлінням культури і туризму розроблено нову концепцію проведення урочистих покладань квітів та відзначення ювілейних дат видатних діячів української літератури.

5.2. Щороку в січні у Хмельницькому палаці творчості дітей та юнацтва до Дня Соборності України проводиться Всеукраїнський фестиваль танцю «Зимові візерунки» пам'яті Юрія Гурєва.

Гостями фестивалю є колективи: зразковий ансамбль народного танцю «Барвінок» Білгород-Дністровського міського центру дитячої творчості (художній керівник Тетяна Мікуліна), Одеська область; дитячий фольклорний оркестр гуцульських народних інструментів Ясінянської дитячої школи мистецтв (художній керівник Олексій Гутелюк), Рахівський район, Закарпатська область тощо.

5.4. У закладах освіти міста щорічно поповнюється електронна база матеріалів (сценаріїв, конкурсів тощо) для проведення заходів із відзначення свят української мови, Дня української писемності та мови. Матеріали відображають творчий підхід до створення сценаріїв усіх заходів. Як правило, вони щороку оновлюються, відображаючи швидкоплинну сучасність, творчий підхід авторів та виконавців заходів. Хмельничани діляться досвідом роботи з колегами, друкують авторські матеріали у засобах масової інформації, у фахових виданнях.

5.5. Управлінням культури і туризму підтримано видання збірок подільських поетів-піснярів Л. Савчук «Пісенник для дітей» і М. Воньо «Літаюча квітка». Надано підтримку при проведенні творчого вечора поета-пісняря М. Дорожка.

5.6. Щороку в січні-березні проходить міський конкурс-огляд художньої самодіяльності закладів освіти з метою виявлення, поширення та популяризації творчості учнівської молоді міста Хмельницького. Одночасно проходить міський етап виставки-конкурсу декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва, в якій беруть участь юні умільці усіх закладів освіти міста. Щороку на розгляд журі конкурсанти представляють близько 400 експонатів декоративно-ужиткового мистецтва (художня вишивка, бісероплетіння, витинання, вироби зі шкіри, народна лялька, м'яка іграшка, писанкарство, художнє різьблення по дереву, в'язання спицями і гачком, оригамі тощо) та образотворчого мистецтва (графіка, живопис, батик).

5.7. У просвітницькій програмі обласного радіо «Подільський передзвін» (автор і ведуча Зоя Діденко) протягом 2018 року взяли участь учителі та учні закладів освіти міста, переможці щорічних конкурсів «Живи, Кобзарю, в пам'яті людській».

Наприклад, «Два гетьмани – одна Україна» (запис 26.04.2018 року, ефір 28.04.2018 року). Учасник – Наталія Солтис, магістр історії, член правління Хмельницької міської «Просвіти», методист науково-методичного центру Департаменту освіти та науки Хмельницької міської ради.

5.8. У I півріччі 2018 року був проведений тендер на закупівлю книг через систему тендерних закупівель ProZorro. На комплектування фондів Хмельницької міської ЦБС було використано 284,4 тис. грн (3820 примірників книг) із різних джерел надходжень, у тому числі: 25,4 тис. грн на придбання книг за рішенням «Координаційної ради по закупівлі книг місцевих авторів»; позабюджетні кошти – 14,7 тис. грн та ін. **Фактичні обсяги фінансування з міського бюджету – 214,0 тис. грн.**

У I півріччі 2018 року було використано 284,4 тис. грн.

5.10. При створенні електронного каталогу текстових видань з фондів централізованої бібліотечної системи пріоритет надається повнотекстовій версії документа. Оцифровуються статті з періодичних видань, які поповнюють електронну повнотекстову базу даних, а саме за

1 півріччя 2018 р. – 51 стаття. Усього повнотекстова база даних складає 482 статті краєзнавчого характеру.

5.12. У 2018 році відповідно до Програми підтримки книговидання місцевих авторів та популяризації української книги у м. Хмельницькому на 2018-2020 роки «Читай українською», затвердженої рішенням дев'ятнадцятої сесії міської ради від 27.12.2017 №25 по галузі «Культура» в бюджеті міста виділені кошти в сумі 235,0 тис. грн. У першому півріччі 2018 року видано перший випуск Альманаху обласної Хмельницької організації Спілки письменників України «Південний Буг» – 25,2 тис. грн; перший випуск Альманаху Хмельницького обласного осередку Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України» «Медобори» – 10,0 тис. грн; видано книгу К. Матвіюка «І ми цей шлях пройшли» – 40,2 тис. грн.; книги для дітей М. Дем'янюк «Марійчині казки», Н.Шмурікової «Місячний калейдоскоп» на суму 30,0 тис. грн.

Заступник директора Департаменту

С.Губай